

bogumili, muslimani, bosna
herzegovina

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТИ

С Л О В О 4.

на изреку пророка Давида:

“Не бој се кад се ко богати, кад
расте слава дома његова”

(Пс. 49, 16)

и о странољубљу

ekumenizam,
ekumenizam
календар

Кад хоће земљорадник да му је
њива чиста, он тада радо плуг по
њој вуче, бразде протеже и трње
треби, па тек кад трња, које би семе
могло давати, нема, семе по њој
разбаца. Исто тако, па и са још
већом милином и проповедник
Слова Божијег у непомућено
слушање божанствене науке улаже,
а из тог разлога ево и ја се баш са
сладошћу прихватам, јер видим
пред собом њиву сасвим очишћену.

Истина, да ми мисли ваше
нису видне, ништа мање отворене
ваше очи и управо уздигнуте ваше
уши јамче ми за унутарњу вашу
тишину. Ја у савест вашу ући не
могу, али очи ваше горе подигнуте
као да ће глас испуштати доказују
ми, да никаква метежа у вама нема,
а сувише усрдно и казују: “бацај
семена, ми ћемо их сва у себи, ма
шта ти бацао, примати, пошто смо у
очекивању плода све домаће бриге
из мисли избацили”. И због тога се
ја сада и најдубље науке прихватам,

зато што се на облагорођеност њиве уздам и зато што и Свето Писмо не захтева смо мудрог учитеља, но и појмљивог слушаоца, као што је написано: “Златна је гривна и накит од најбољега злата мудри карач онеме који слуша” (Прич. 25, 12) и “Блажени гладни и жедни правде” (Мат. 5, 6).

Вама дакле, који се овде са усрђем окуписте, ја ћу високу науку представити, јер сви се остали на пијаци бригама о животу растржу, а сами ви учинисте се виши од земље и умне мисли у себи примате, и они трбуху служе док се ви, благоорођену душу украшавајући од свега сличног чувате.

А где се налазиш ти сад, о човече? На пијаци? А шта скупљаш тамо? Зар не блато и буниште? Та дођи и прими од мене уље мирисно. Зашто прикупљаш новац погибаони; зашто се мориш среброљубљем као са неким мучитељем; што тражиш валсти погибелне и богатство које је данас брига животна, а сутра га нема? Зашто чупаш цветове, а плод остављаш и за сенком блудиш, а истину не достижеш? Зашто се потуцаш за оним што је труло, а нећеш да потражиш оно што вечно траје? “Свако је тијело трава и све добро његово као цвијет пољски. Суши се трава, цвијет опада; али ријеч Бога нашега остаје до вијека” (Ис. 40, 6). Новцем си се обогатио,

али шта има од тога душа? Богатији си постао у новцу, а осиромашео у души, изобилујеш у лишћу а у плоду трпиш оскудицу!

Па каква је корист ако си новца стекао који и тако мораш овде оставити? Ако си се власти докопао, која ти непријатеље умножава. Овамо дођи и наслади се речима мудрости, стреси са себе своје грехове, истреби безакоње, очисти савест, подигни мисао горе, буди анђео и човек, остави телесну природу и прими лака крила живота; ослободи се видљивог и приљуби се невидљивом, попни се на небвеса, ликуј с анђелима, приступи горњем престолу, високом, отреси дим и сено, траве и паучину, јер ни прикладног имена немам да такве подлости по достојанству назовем.

Ово ја говорим, па и нећу престати да говорим: “ходи буди човек” да би знање твоје у склад с природом довео. Међутим, ви који сте овде, ви сте разумели ово што сам говорио.

Јесте човек, но човек само по имену, а не и по разуму. Јер кад те видим да бесмислено живиш, како те могу човеком а не волом назвати? Кад те видим где отимаш и грабиш, како да те човеком а не вуком назовем? Кад те видим као блудника како да те човеком а не свињом назовем? Кад те видим где лажеш, како да те човеком а не

змијом назовем? Кад тећ видим где друге заједаш како да те човеком а не аспидом не назовем? Кад те видим као глупана, како да тер човеком а не магарцем не назовем? Кад те видим где за блудницама идеш, како да те човеком, а не коњем; који се због жена обезумњује, назовем? Кад те видим непокорног и неосетљивог, како да те човеком а не каменом назовем? Та јеси ли благородство од Бога наследио, па зашто нарушаваш ту природну добродетел? Шта чиниш, кажи ми? Други умеју и стоку по могућности људским особинама да науче, уче папагаје да људским језиком говоре и искуством превазилазе природу, лавове кроте и по трговима их воде.

Лава дакле, као неукротиву звер укроћаваш, а допушташ да см свирепији и од вука будеш? А то је још и горе, јер свака бесловесна животиња само по један порок има, наиме: вук је рођен за грабеж, змија за превару, аспида за испуштање отрова, док се у лукавом човеку не укорењује само то, пошто човек не само да један порок у себи има, но и грабежљив је и обманитељ и отрован, па све животињске пороке у својој души негује. А осим тога како да те човеком могу назвати, када ни царског обличја на себи немаш, немаш венца, немаш пурпура? “Да начинимо – говори Бог – човјека по својему обличју,

као што смо ми” (1. Мој. 1, 26). Схвати дакле по чијем си обличју саздан, па се немој у животињску подлост упуштати. Ти цара не би царем назвао када би га видео да је пурпур и венац са себе збацио, с војницима се помешао и власт своју занемарио, зато и ти кад си човек, немој ми то доказивати тиме што људску душу у себи имаш, но да ли се у разуму људском налазиш. Власник си над бесловесним животињама, а роб си бесловесних страсти постао.

Али како ја – питаш ме – могу човек бити? Ако надвладаш бесловесне плотске помисли, ако блуд из себе изгониш, ако непристојну жеђ за новцем протераш, ако из себе прогнаш злу ону мучитељку и њиву своју, душу, чистом учиниш.

Но како ти можеш бити човек?

Можеш, ако овамо, где људи изгледају као људи, дођеш. Јер ако те ја и ако коња примим, учинићу те човеком, ако те примим као вука, учинићу те човеком, ако те примим као змију, учинићу те човеком но не мењајући ти природу, но променивши ти вољу.

Та шта ти то говориш, ја децу имам, домом управљам о жени се бринем, због сиротиње се мучим и због нужне прехране се трудим.

Све су то само пушта оправдања и изговори. Када бих те

ја увек и без могућности да одеш овде држао, ни најмење ти времена не би дао, да за твојим домаћим потребама пођеш, онда би ми могао и тако одговорити, да децу имаш и домом руководиш, и одговор би такав био на месту, мада ни тада не би требало да баш то говориш, јер Бог може, и када се ти овде задржиш, да већим изобиљем сва твоја добра умножи, Но ја те сада на то и не принуђавам нити ти говорим, да треба да си овде сваки дан, но само по два пута у недељи.

Па какаве су ту тешкоће? Какав труд? Па још и не на цео дан, но само на кратко време дођи у цркву, где ћеш науку примити да не би иначе ране примио, и не да се други помоћу тебе оборе већ да се црква тргом учини. Дођи дакле, и прими оружје да имајући га никако не би могао ране задобити. Остани овде у строју, но само наоружан, остани на своме месту, но само чисте очи имај. Дођи у пристаниште, али само опрезно управљај брод, а свему се томе ти овде, ма и да нећеш можеш научити. Али ти одлазиш у stroj световни и не држиш у уму заповести Божије.

Та помисли како излази из цркве онај који је све људске страсти презрео, тај и оно што је по себи нужно гази, а над оним што је корисно узвишује се тако, да се ни у овима не превазноси нити пак у

онима очајава, као што то Јов беше, кога нити је убогост сломила, нитибогаство погордило, но који и при неједнаким условима није мењао једнодушност. Ходи дакле, и прими од мене то оружје.

А какво је то оружје?

Оно које ти је више пута спасење обећавало.

Када изађеш одавде и угледаш човека који на коњу, заузданом златним уздама, седи док га многи наоружани као телохранитељи прате, а тако и другога, сиротог ипрезреног, у теби се одмах завист према богатоме а презрење према сиротоме појављује. Али пред тебе ступа Давид, долази к теби и говори ти: “Не бој се, кад се ко богати, кад расте слава дома његова”. Пођи дакле са пророком и *не бој се*, корачај где те ја с пророком упућујем, с учитељем, са палицом, с проповедником. “Не бој се кад се ко богати!”

Но ти ћеш рећи да је то доста само за онога, који томе поучава и саветује и томе учи, што би било корисно. А мени покажи како да се човека не бојим јер богатство раздражује природу људску.

А како? Питах ли и ја тебе шта је човек? Није ли он бедно створење, трулежно и кратког века? А тако је и богатство, па чак ни такво, него још и слабије, јер често

оно, не само са човеком, већ и пре њега скончава. Вама су већ познати небројени примери скончања неочекивано изгубљеног богатства у овоме граду, Вама је познато да су многи господари имања још живи, а имање је погинуло јер је погибија богатства прелазак на убогост. Па и по томе расуди да је богатство кратког века што је онај који га је стицао жив, а имање му је пропало. Али нека оно и пропадне, само да са собом не упропасти и онога који је њиме управљао. Неће дакле, никако погрешити онај, који би богатство робом неблагодарним, крвопијом и човекоубицом назвао које свом господару за милост, убиством враћа. Па и од тога је оно горе, јер не доводи човека у беду само онда када га оставља, но и пре, јер и док га не остави узнемирава га и смућује.

Али ја не бих хтео да ти само споља гледаш на онога који је одевен у свилу, који одише миомирисом и који је поштован, него да у савест његову завириш па да му мисли, док је још у богатству разабереш, па би се тек онда уверио да су му мисли немирне и смутљиве. Из тога, кад неког другог видиш да у такву невољу пада, сматрај то као своју властиту несрећу, јер ништа није тако краткотрајно као ствари људске, као што сам ја и више пута говорио, да богатство као вода отиче и

пролази и истовремено се види и губи.

“Не бој се, кад се ко богати”.

Запамти ове речи, песму духовну јер кад би се у теби завист пробудила, а ових би се речи сетио, речи би страст одагнале.

“Не бој се, кад се ко богати”.

Ови моји лекови не требају новац, но небо, јер ка и не лечим тело но душу, па и не само вашу, но и своју. Јер ако и јесам учитељ, опет сам и човек, који је подложен општој људској природи, па општу науку и проповедам.

“Не бој се, кад се ко богати”.

Као највеће благо пригрли овај стих, прими га као корен богатства и сваког изобиља, јер није богаћење но не хтети богатити се право богатство. И тако, ако сте појмили ово што сам рекао, онај који хоће богат да буде, имаће невољу у новцу, а ко неће богат да буде, тај ће свагдашње задовољство имати. “Не бој се, кад се ко богати и кад му се слава његовог дома умножава”.

“Не бој се”!

Но реци ми зашто да га се не бојим?

Зато што пророк говорећи о њиховом животу вели: “да су страшни богати”.

Зашто се бојиш ти човека који се лишћем увесељава, а плодова се лишава? Зашто се бојиш човека што у горчини живи? Зашто

се бојиш човека који сам непрестано дрхти? Зашто се бојиш човека који једнако у страху живи? Јер твој се слуга не боји тебе кад си одсутан, а богати онога који је овладао њиме свуда са собом носи. Ма куд да он пође, богатољубље за њим иде, па зато и ближње, и слуге, и другове, и пакоснике па и благодатеље за непријатеље сматра, а тиме и велику завист на себе навлачи. Сиромах пак не боји се никога, живи по томе што је само мудрошћу и трпљењем богат. Богатог, који од камате живи, сви мрзе и свуда се по општенародним зборовима за непријатеље сматра, па му чак у мислима пакосте они који му јавно ласкају.

А да је све то тако, разумећете из овога што ћу сада рећи.

Када ветар дуне и лишће отресе тј. када се догоди промена у стварима, онда се показују притворни другови, онда се ласкатељи показују у правом светлу, онда се облаци лицемерја и придворништва показују, јер се онда и уста свих лицемера отварају и говоре: “Ево онај човек погани, лукави и презрени!”

Шта то огвориш? Та зар му ниси још јуче ласкасо, ниси ли руке његове љубио?

Јесам али аве је то притворност била, а сада је дошло време да притворност одбацим и

праву мисао моју изговорим.

Па зашто се бојиш, кажи ми, тога ког толики људи пре укоревају? А и то не би ништа значило, када и он сам не би себе укоревао.

А ово не говорим зато да бих богатство осудио (као што сам то и више од хиљаду пута напоменуо), но због оних, који ову добру ствар на зло употребљавају, јер је новац ако се са добрим делима удружи, и на похвалу.

А како на похвалу?

Ако сиротињи помаже, ако убогост ублажава. Ево шта Јов о томе говори: “Око бијох слијепцу и нога хрому. Отац бијох убогима” (Јов. 29, 15). То је богатство, што греха не беше у њему већ љубави према ништима! ”Свакоме који мени долазаше дом се мој отвараше” наставља. Ето, правог богатства, богатство, не по имену, него по делу. И оно је богатство роб овог богатства, јер ономе мањкају добра дела, а ово је и по имену и по делу истинито.

Које?

Оно које је са добродетељи и милостињом спојено.

А као то, питам те?

Има богаташа, који грабе од свих, а има их који и од своје сиротиње дају, један земљу засејава, а други небо обрађује. А колико је небо боље од земље, толико је и изобиље оног првог

немоћније, од другог. Поред тога оног првог сви мрзе а овога другог мноштво воли. А још је и чудније, што на градитеља и каматника не мрзе само они које је он увредио но и они којима никакво зло учинио није, пошто они сажалевају над онима којима је неправда учињена, док онога који милостињу пружа не само они који примише милостињу, но и они што ништа отуд не примише, воле.

Боља је дакле браћо добродетелъ него порок. Јер порок има за непријатеље и оне који не беху увређени док милостиња и добротинство и оне за пријатеље добија, који и не видеше тих добротинстава, : “Наплати му Боже, твојом милости!”

А јеси ли ти видео, питају га, од њега какво добротинство? Ја нисам, али јесте мој брат, нисам ја, но мој син, јер добро које је њему учињено сматрам да је самом мени учињено.

Видиш ли дакле колика је добродетелъ, како је пожељна и како мила и посебна! Онај који беднима милостињом помаже, уточиште је за свакога, свима отац, палица сатарима. Па се сви за њега Богу моле ако би му се нешто лоше догодило, да га Бог помилује, да би зло на добро навратио и у добру га утврдио.

Да пак отимач падне, чуо би да сви о њему говоре. “Тај човек

погани, лукави и мрски!”

А чиме те је он увредио?

Мене? Ни са чим, но брата мог, и крик и вапај због њега је сваки дан све већи. И кад он падне, сви се против њега дижу.

Па зар је то живот, то богатство? Зар није такав и од онога, што живи само о хлебу, гори? Онај је само телом везан а овај и душом, и везана га видиш и не сажалеваш га?

Али ја га не сажалевам зато што није по присили но по својој вољи везан зато што је сам себе у окове ставио.

Опет ли ти на богате устајеш? Рећи ћете ми. А опет ли и ви на сиромаше? Опет ли ти на отимаче? А опет ли и ви на оне од којих отимате? Ви се заједањем и угризањем сиромаша не ситите, а ја се ситим исправљајући вас?

Па зар свагда ти уз сиромаше стојиш?

Ти одступи од овце моје, отиди од стада мог и немој га давити. А кад ти стадо моје тлачиш, зашто ме укореваш што те ја од њега одбијам. Да сам ја заиста пастир оваца, зар ме не би прекоревао што вуке који је на стадо пошао не тера?

Али ја, пастир словесних оваца ипак не терам каменом, но речима протерујем а чак и не протерујем но управо говорим: буди овца и ти. Дођи, буди од стада

мог. Зашто да ти стадо заједаш, кад ти је дужност да га умножаваш? Дакле, не терам ја теле но вука, а ако си се пак вуком учинио самога себе за то окриви. Не устајем дакле ја на богате но њих управо заступам, па и када ово говорим уз тебе стојим иако ти то нећеш ни разумети.

Како ти таквим говором мене заступаш?

Тако што те тиме избављам од греха, ослобађам те од отимања а свим тим желим да те свима учиним за пријатеља и друга и то жељеног.

Увек сам ти говорио, ако си штоотео и твоје имање тиме умножио, дођи ја ћу те променити. Променићу раздор у пријатељство, беду у безопасност. И ово у овом веку, а у оном дајем ти Царство Небеско да не би иначе бесконачних мука допао но да би наследио она блага: “Што око не видје, и ухо не чу, и у срце човјека не дође” (1. Кор. 2, 9). Па какве су ово речи? Јесу ли за онога који прогања или за онога који саветује? За онога који воли или за онога који пакости? Но ти мени пакостиш, а ја тебе волим. Ја имам заповест од Бога мога: “Љубите непријатеље своје” (Мат. 5, 44) па зато и не могу да одустанем и да те више не лечим, што је и Господ, када су га распињали на крст, говорио: “Оче опрости им, јер не знају шта чине”

(Лк. 23, 34). Не истерујем ја дакле тебе но страст твоју, не бијем се са тобом, већ са пороком твојим. А због овога не сматраш ли ме за благодатеља? Не пизнајеш ли ме за онога који ти жели добро? Не препознајеш ли ме као свог свеопштег заштитника?

А ко ће ти други говорити о тим стварима, владар? Никако, он о преступима и молбама размишља. Жена? Она само о хаљинама и злату. Син ли? Он о тестаменту и баштини. Слуга? Он о служби, раду и слободи. Ласкатељи? Они о гозбама, о богатим трпезама, о ручковима. Глумци? Они о безобразном смеху, о неуздржљивости. Судија ли? Они о завештањима, о наследству и слободи. Свак дакле о ономе у чему се налази. Па где можеш друго о овоме да чујеш ако не само од мене? Сви те се боје а ја те презирем. И докле год будеш такав, непрестано ћу те и презирати и поништавати не обраћајући пажњу на твоју страст.

Ја режем а ти вичеш, али се ја твоје вике не бојим. Ја ти желим здравље јер сам лекар. И када би ти имао рану на себи и лекара позвао, па гледао како је он дубоко у рану нож зрио, не би му запретио да не реже. Јер ако би те и болело, очекујеш да оздравиш, а мене који не режем, већ речима мисао твоју исправљам, избегаваш?

Па шта напоследку и лекар чини? Више пута он реже па и саму рану нанаово отвара, ја пак не озлеђујем него зиста исцељујем, јер тамо је природа сумњива и лекови су слаби, овде пак, речи су силне. И лекар за твоје оздрављење не јемчи, а ја ти за спасење твоје сигурност дајем.

послушај ме.

Јединородни Син Божији сишао је к нама зато да би нас уздигао и изнад небеса попео. Али ја се и опет само греха бојим, а све остало, да ли богатство, или убогост, била власт или нешто друго, све то без трага пропада.

Ово ја говорим и нећу престати да говорим, јер не желим да ико из мог стада погине.

Па шта у осталом?

“Је ли могуће да се богати спасе?”

Врло могуће. Јер и Јов беше богат као и Аврам.

Али ако си његово богатство приметио, осврни се на његово гостопримство.

А зар неко сумња да је Аврам био богат?

Томе ни ја противречио нисам. Да ли је био богат? Заиста јесте. Но ако си његово богатство видео, добро ће бити да и о начину његовог живота нешто сазнаш. Овако стоји написано: “Послије му се јави Господ у равници Мамријској кад сјеђаше на вратима

пред шатором својим у подне. Подигавши очисвије погледа, и гле, три човјека стајаху према њему. И угледавши их потрча им на сусрет испред врата шатора својега, и поклони се до земље; И рече: Господе, ако сам нашао милост пред тобом, немој проћи слуге својега.” (1. Мој. 18, 1-3).

Јеси ли видео шта је старац у подне чинио? Није он код куће беспослен седео, већ је странце који су туда пролазили и сасвим непознате људе к себи сазивао. “И потрча на сусрет и поклони се до земље” богати и благородни. Богатством обасут, кућу, жену, децу и чељад које је са собом триста осамнаест на броју имао, све оставља и излази у лов где је мрежу гостопримства раширио, да ни један од пролазника мимо његовог дома не би прошао. Погледај како старац поступа. У томе се он не ослања на слугу иако их има триста осамнаест, јер је знао да су слуге род лењ, и да слуга може задремати па би могао неко од путника мимо њега проћи и лов би био осујећен.

Ето Аврам, ето богаташ! А да ли би ти сиромаша било погледом, било одговором, било започињањем разговора, своје пажње удостојио? Но када би му нешто и дао то би преко слуге учинио. Муж пак праведни не беше такав, но сеђаше на припеци лијући зној из себе, и шатор му беше жеља

странопримства. Сеђаше дакле, он наслађујући се странољубљем, тај богати. Упореди ми сада данађње богаташе са њим. Где они у подне седе? У аду? Где седе? У смрти пијанства. Где седе? Разметнувши се међу људима опијају се, срце изопачавају и од стоке бесловеснији постају, али тако није чинио и овај праведник.

Желиш ли да подражаваш Авраму? Подражавај му дакле, ја ти не браним, но још ти то и препоручујем, јер Бог од нас иште више него од Аврама. “Јер – говори – ако правда ваша не буде већа него што беше код књижевника и фарисеја, нећете ући у Царство Небеско”. А напоследку, достигни макар и Аврама.

Па у чему се одликовао Аврам?

Он беше странољубив, “И потрча на сусрет и поклони се до земље” иако није ни знао који су то што му дођоше. Јер да их беше познавао, не би толико зачуђен био што се је Богу поклонио, него непознавање њих веће усрђе према гостољубљу рађа.

А сеђаше он и госте дочекиваше.

А како?

Пребогато. Сам је теле заклао па дозива још и жену своју Сару да је учесницом у дочеку учини. А она се није крила, него под дрветом сеђаше и утробу је

њену ова трпеза гостољубља отворила и недостатак природе надоместила. Јер он је заклао теле, а добио је Исака. Замесио је од брашна тесто и добио семе обилато бројно као звезде и песак морски.

Но ти ћеш савакако овде рећи: дај и мени исто толики плод законитих дела.

Бедни, и несрећни и сваког презрења достојни! Земне ли ствари тражиш? Ја ти небо дајем, исти дом са анђелима, вечну насладу, а ти трулежну смрт иштеш. Дајем ти живот који нема краја, велику награду и велику плату.

Послушај с пажњом ово што ти говорим да би разлику оног и данашњег времена лакше појмио.

Кад оно Аврам хтеде странце да угости, шта жени својој Сари говораше? “Брже замијеси три копање бијелога брашна” (1. Мој. 18, 6).

Чујте жене ове речи! “Замјеси три копање бијелога брашна” само брзо. А чујте зато, што је ова сцена општа, а и наука за оба пола општа. Чујте дакле, жене ове речи, а и ви мужеви послушајте их и подражавајте им. “Брже замјеси – говори – три копање бијелога брашна” а сам отрча к стаду крава.

Обоје међу собом труд деле, да и венац поделе. И као што им ствари у браку беху заједничке, тако им и добродетељи заједничке

беху.

Ја сам те за помоћницу узео, буди ми помоћница и у вишим стварима. “Брже, брже” подстиче жену да не би њеним нехатом гости дуго чекали.

“Побрже замјеси три копање брашна”.

Заиста, тежак налог и тешка наредба: “Замеси три копање брашна”! Но она, ни у томе не закашњава и не говораше: “Зар сам ја, томе се надајући, за тебе пошла да ме и поред толиког свог богатства сматраш куварицом и месиљом. Триста и осамнаест слугу и служитеља имаш, па њима ниси то заповедио, но на мене тај терет наваљујеш”. Не, ништа слично она није рекла а није ни у себи помислила, и то управо зато што му је жена, не само по телесној вези, но и по вршењу добродетељи, била.

Он јој говори: “Побрже”; а она је налог тај усрдно примила пошто је знала какве плодове странољубље доноси. “Замеси побрже”, јер је као своје жене познавао њену марљивост.

А где су данашње жене? Упоредимо их са Саром. Примају ли оне овакве налоге, врше ли оваква дела? Покажи ми руку жене која воли овај свет. Споља је златом украшена, а изнутра је злоћом окаљана. С коликих сиромаша, кажи ми, отето имање рука твоја на себи држи? Де, покажи ми руку твоју,

покажи! Шта је на њу натакнуто?
 Каматарство. А погледај руку
 Сарину, шта на њој стоји?
 Странољубље, милостиња, љубав,
 ништељубље. О, каква посебна
 десница. Упореди сада њену руку
 са неком другом руком. Иако обе
 једнако изгледају, али је опет међу
 њима велика разлика. Тамо су
 извори суза, а овде венци и
 награде!

А ово говорим због тога да
 не би ни жене такве наките од
 својих мужева тражиле, ни да им
 мужеви допуштају да то оне од њих
 траже. Ево Саре, ево богате! Па је
 три копање брашна замесила. Зар је
 то мали труд? Али у нади плода и
 добитка она није тај труд ни
 осетила. “Побрже замјеси три
 копање брашна”.

А зашто се толико китиш,
 жено? Да ли да угодиш некоме,
 мужу? Сасвим је ниска та мисао у
 теби, ако се тако трудиш да се
 допаднеш иако се на тај начин
 нстараш да се мужу пријатна
 покажеш.

Па чиме да му угодиш?

Чистотом живота. Чиме?
 Кротошћу, скромношћу, смирењем,
 љубављу, једномислијем и
 сагласјем. И у овоме се твој накит
 састоји, жено! Овакве твоје
 добродетељи склад производе, а ти
 украси којима се китиш, не само да
 те мужу немилком но и
 равнодушном чине. Јер кад би му

рекла: “Отрчи ово или оно, од овог или оног, и донеси ми” на кратко би му време можда тиме и годила, али напослетку би опет видела да се он томе противи. Знај дакле, да мужу тиме ни мало не угађаш, а још више зато што те твоје наките, кад си код куће са себе скидаш и тек кад у цркву или на неко друго место пођеш на себе натичеш, што, кад би то због мужа чинила, свакако би носила и када си код куће; но ти, као што сам већ рекао, само у цркву с накићеним вратом и са златом долазиш. А да у цркву Павле, онај страшни а опет љубљени дође, срташни грешницима а љубљени благочестивима, па да зариче говорећи: “жене у пристојном одијелу, стидом и честитошћу да украшавају себе, не плетеницама, ни златом, ни бисером, ни хаљинама скупоцјеним” (1. Тим. 2, 9) а да истовремено и незнабожац дође те вас горе на хору тако украшене спази а доле Павла да тако говори, чује, не би ли рекао: да је све ово овде протворност и загонетка. Код нас истина нема ништа притворног, иако је то тако незнабожац би се тиме саблазнио и говорио би: ја бијох у хришћанској цркви и чух како Павле говори: “да жене не треба себе златом и бисерима да украшавају” но ипак сам томе супротно видео.

Па каква ти је корист од

злата, жено! Да ли та што си се њиме показала лепшом и допадљивијом? Али ти оно лепоти душевној ништа не доприноси. Буди ти душом лепа, па ћеш и телом љупка бити. Јер “Мудрост лепша човјеково лице” (Проп. 8); А мудрост не зна ни за какве непристојне жеље, ни похоте, но само једну љубав негује. Та ако те муж твој љуби, ти ћеш му мила бити и да ниси у лицу лепа. А ако те мрзи, то ма како да си допадљива неће те ни гледати, пошто мржња према твојој души не допушта да ти се лепота лица види. Па кад би почела од њега помодне хаљине и златне наките да иштеш, он би исто тако од тебе бегао као и од убогог, који по улицицама милостињу проси. Али од оног може побећи, али од тебе, која си свагда с њим у кући, и непрестано оно, што не треба иштеш, не може.

Све ово, не само да си ушима својим дужна чути, ти жено, но и мисао своју треба да промениш. Моје су речи оштар лек, но оштар за време и за свагда пријатан. Ја, лекар подрезујем ране да се не би после, кад се и надаље запусте, поново позледити могле. И ја лечим даривајући здравље речима, а лечниковога живота краткоћу, обману и презривост показује.

Но зашто са ја оно о Авараму говорио? Јер на обећање

моје нећу да заборавим. “Побрже замјеси брашно”! Ово нека свака жена у мислима својим држи и сваки муж у савести својој чува. Па немој више на свилене хаљине, нити на коње са позлаћеним уздама и мазге украсима накићене да ме упозораваш.

Мазга се за двор кити, а злато у соби држи. Бесловесне мазге толики новац на себи носе, јер имају позлаћене узде, мазге се бесловесне ките, а сиромаш ти пред вратима твојим седи и од глади умире, Христос од глади умире! О, да крајњег безумља! Па чиме се мислиш оправдати? Како ће ти се греси отпустити кад Христос у лицу сиромаша пред вратима твојим чами, а ти ни мало над њим не сажалеваш. Па ко ће те од тамношњих мука избавити?

“Дао сам ја – одговараш ти – милостињу”. Али немој ти давати колико он иште, но колико ти можеш. Шта ћеш рећи онда, одговори ми, кад увидиш муке неподношљиве, мучења она и страхоте и силе ужасавајуће? Кад видиш ватрену реку где кључа, непоткупиви суд, природу беспочетну и крај људских дела? Кад ти ни отац ни мати, ни ближњи ни цар, ни онај што мимо тебе пролази па ни туђин помоћи не могу, кад будеш сам са делима својим стајао и због њих био осуђен или увенчан. Шта ћеш рећи онда?

Сетићеш се ти онда ових мојих речи; али каква ће ти од њих корист бити? Јер и онај се богати тога присетио и беше молио да му се време за покајање дарује, али никакве користи није имао иако је говорио: “пошаљи Лазара нека умочи у воду врх од прста својега да ми расхлади језик” (Лк. 16, 24) јер тешко страдам. Но Лазар му не беше послат не зато што би једна кап великом рајском извору штету какву нанети могла, но зато што се кап милостиње са немилосрђем никако не може помешати. Беше она у време борбе презрена, па не могаше ни у време давања венаца никакве утехе наћи. Ово ја не говорим да сиромаш над својим богатством не би плакао, нити да се богати своме богатству радује.

Топиш се у богатству? Али богатство је погибелно ако га као богатство којим смо дужни да дајемо на видело не изнесемо.

“Брже замјеси три копање брашна па отрча ка говедима и ухвати теле младо и добро и даде га момку да га брже зготови”.

Одмах оног часа отрча старац, јер му снага телесна не беше ослабила, јер га је мисао мудрољубља снажила, те је усрђе и природу надвладала. Он над тристаосамнаест слугу господар теле сам носи и под теретом није посустао но мисао своју усрђем олакшава и брз ход и не мали посао

њему, већ староме предстојаху, а жени и труд и посао. Јер не само да они обилним давањем новца и припремом богате трпезе, но и савеликим радом и великим служењем госте примаху, па и то не рукама својих слугу, но својим властитим рукама им служяху. После тога појави се и жена у виду слуишкиње а гости незнани сеђаху (ја не могу пропустити да ово упорно не понављам) гости које су они сматрали неким сиромасима, но о томе уопште нису размишљали, но као праве госте су их дочекали, те се обоје у то време и по мишљењу и по разуму и по мудрољубљу и по услузи и по изразу и по труду и по послу и по љубави и по непропуштању свега онога што је потребно за потпуно угошћење, и странољубље као неки грозд који обилно рађа приказаше. Да! Жена беше под дрветом стајала, и њега је себи наместо одаје поставила и хлад лишћа служаше јој за кров! Па се и не стиђаше и пред људима јавно показати чиме је цео свој украс показала, али и своје раду плод прибрала.

Но шта им говораше онај који к њима дође? “до године у ово доба опет ћу доћи к теби, а Сара ће жена твоја имати сина” (1. Мој. 18, 10). Ето какав плод припремљена трпеза донесе како леп, како рани, како зрео. Какав грозд нежан а и опет доколан. Сама се она реч

осили над утробом Сарином и детенце се зачеди. Такви су дакле, странољубља плодови!

Но пази шта ћу још казати. После кад од трпезе рожено детенце поодрасте и плод странољубља до мушкости беше дошао (јер она утроба не беше као трпеза а пре свега реч Божија беше та која га је родила) кад дакле он поодрасте и у мушке године ступио беше, па и време женидби дође (пази добро, на ово што говорим): онда се старац, онај блажени Аврам патријарх близу своје кончине налазио, па пошто межу развраћеним женама и народом становаше позва свога слугу к себи и каза му: “Овде су зле женскиње хананејске”.

Па шта заповедаш?

“Пођи у земљу моју и у род мој и доведи жену сину мојему Исаку” (1. Мој. 24, 4).

Заиста нова и непозната дела! Вама је свима познато и врло добри знано да кад ко овде код нас хоће сина да жени, и отац и мати невесту му траже, по туђим кућама иду те једнима добру вољу своју изјављују, другима пак и услуге чине, те су ту и удаваче и сватови многи а и новац се ту обећава и сваки отац и мати отимају се да с њима непосредно разговарају, нити се стиде тога нити се базирају, само што слугама то у уши не пуштају. А кад би какав странац дошао, одмах

слуги говори: “Иди скини га доле и прими га тамо”.

Али Аврам је овде сасвим другачије поступио. Кад је он требао какво важно и добродетелно дело да изврши, он га је сам вршио и у странопримству није се на слугу, но само на своју жену и себе ослањао. А кад би време женидби и браку дошло, онда је слуги заповедао: “Пођи!”

Сасвим супротно томе чине жене овде. Кад им се прохте да са златаром поразговарају не стиде се оне, но саме к њему одлазе и с њим се, да не би злато украдно могло бити, разговарају, и жеђ према новцу доводи их до тога да и на пристојност и част своју заборављају. Но тако Аврам није чинио. Кад би му се догодило да странца или пролазника прими, сам га или преко своје жене прима, а кад је дошло време женидбе, то је преко слуге дао да се изврши.

А зашто си ти напомињао да је Аврам богат био?

Расуђуј и ти о свему томе, као што је Аврам, па никад никога нећеш презирати.

Но откуд дођох ја до ових речи. Јесте, од пророка, од ког још и ово упутство узех: “Не бој се кад се богати човјек” јер та изрека беше она што и ове речи даде. И ето, нађосмо скровиште златом испуњено. “Не бој се кад се богати човјек”.

Узми овај ослонац који је моћан да исправи тела која се тресу, јер ни палице на које се старци који се тресу и кукуљави људи подупиру не могу их тако усправити, као овај стих. А и код младих он, који су у похотама остарили и греху се потчинили, тренутну мисао буди. “Не бој се кад се богати човјек”.

А зашто и да се бојиш ти човека који није човек но вук? Зашто да се бојиш човека у безакоњима огрезлог и златом обеспокојаваног? Зашто да се бојиш човека који по увреди и своје губи и из нутра се непрестано кида? И поред тога пророк са овом изреком к мени долази и вели ми: “Не бој се човјека, кад се богати”.

Па кажи ми и начин како да га се не бојим.

“Или кад се множи слава дома његовог”.

О, племенитих речи! Како оне у повест и науку љубомудрија уведоше. “Не бој се, кад се богати човјек или кад му се множи слава дома његовог”.

Није рекао: “кад се слава његова множи”, но “слава дома његовог”. Јер кад ти у дом неког богаташа уђеш и видиш стубове огромне величине са позлаћеним главама, кад видиш зидове мермерне, фонтане, изворе, прудове, стазе, витко дрвеће, а све је то и разноврсним камењем

допуњено, па уз то још и у златна одела обучене ушкопљенике, мноштво слугу, ћилиме широм разастрте, сто који златом сјаји и собе накићене, знај да је све то слава дома, а не човекова, пошто је слава човекове богобојажљивост, благост, милостиња, кротост, смирење, мир, правда и нелицемерна љубав према свима. Па зашто се бојиш таквог богатог? Па пре се дома његовог уплаши, јер је дом богат, а не онај који у њему живи.

“Не бојим се ја дома” говориш.

А зашто?

“Зато што је злато ствар бездушна”.

А човека се бојиш?

“Бојим се!”

А зашто, кад није његово, но његовог дома богатство?

“Мермер је на његовим зидовима постављен”.

Па шта је то до газде?

“Позлаћен је на дому кров”.

То се не тиче господара.

“Позлаћене су на стубовима главе”.

Па какве везе има с тим она глава окаљана гресима?

“Чисто је тело”.

Но нечиста савест.

“Свилене хаљине”.

Но дроњцима је преиспуњена душа.

“Дом богат”.

Ма газда је дома сиромах “кад се множи слава дома његовог”.

Знајте дакле, да је то све слава дома а не човекова у чему ћу вас речима, које сами уобичавате говорити, изобличити.

Кад си ти ма у чији и ма како прекрасан дом ушао, па си после напоље изашао, шта говориш?

Видео сам у њему прекрасни мермер, а не говориш: видео сам прекрасна човека; стубове дивне израде, несвакидашње прозоре, а не како је диван господар у њему; тамо је, продужаваш, много злата на крову, а не много милостиње; много је фонтана и много је изобиља у свему, а не говориш: велико је изобиље оног дома у господару; и сав се твој говор упућује око зидова, око мермера, око фонтана и прудова. Па тако и кад коња видиш који има на себи златну узду говориш: о како је то лепа узда, а зар се таква похвала не односи на уметника златара; о како је дивна одећа, а не припада ли та похвала ткачу? О какве красне слуге, а не хвали ли се тиме продавац њихов? Види ли се дакле из свега, да се похвале такве не односе на поседника тих ствари, но самим се стварима одаје.

Али сасвим је другачије са добродетелним човеком. Јер кад добродетелног човека спазиш, ти овако говориш: О како је то добар човек, посебан, милостив, разуман,

богобојажљив! Свагда се молитвом бави, непрестано пости, стално у цркву долази, никада од божанствене науке не изостаје. И овакве похвале и ови венци њему самом припадају. Па схвати сада и из овога, шта је богатство човека и шта богатство дома “па се не бој”. Јер ако се научиш да богатство као што треба да разликујеш, нећеш се бојати.

Видиш ли дакле сад, да онај за кога си ти мислио да је богат и није богат, него ништ и убог? “Не бој се, кад се богати човјек”.

А да би се о томе, мада те он, богати, овде и вара још и боље уверио, погледај га у часу смрти његове. Узима ли шта са собом при свом одласку одавде? Наг лежи по смрти онај који је свилене хаљине на себи носио а наг се и гробу предаје. Слуге час одлазе, а час долазе и нико се о њему не стара, јер његове слуге нису ни биле. Њега износе и он све оставља. Жена се истина туче, своју косу распушта, њу сви теше а она их не слуша, деца одстају сирота а жена удовица.

Виноточиоци, послужитељи, гости, ласкатељи, ушкопљеници сви скрушени. Али од свега тога са собом не може ништа да узме. Но шта? Износи се само он сам и похвалама га обасипају. Али шта је њему и у тим похвалама. Зар да ташта слава преузноси? Но зашто? Осим ако би

од њих шта са собом могао понети, али у онај дан ништа при њему остати не може. Одлази у гроб дакле уграбивши и ништа више осим три лакта земље не захвата. Баци му се земља на лице, плоча на гроб и жен а одлази. Па где је богатство? Где су слуге? Где сјај? Где велики и прекрасни дом? Све га напушта а и жена га оставља па ако то и не би хтела, смрад је који из њега долази тера, црви је одвраћају.

Па да ли је све ту?

Све! Отишао је он одавде а ништа са собом понео није па и запамти то; да је отишао и да са собом ништа понео није.

Блажени пак мученици који су све своје са собом однели, те због тога и ми од гробова њихових не одлазимо. Овде ни жена неће да остане. А тамо сам цар венац са себе скида и уз мученички гроб се задржава, молећи и просећи да се од напасти избави, и непријатеља победи.

“Не бој се дакле, кад се човек богати”.

А занајући ово запевајмо Господу и за све ово благодаримо му, Оцу и Сину и Светоме Духу, јер је његова слава и власт, у веке векова, Амин.

